

4. Булінг: причини явища та його профілактика в школі. URL: <https://osvita.ua/school/method/83083/>

Катерина СКЛЯР,

слухач другого (магістерського) рівня вищої освіти навчально-наукового інституту № 1

Національної академії внутрішніх справ,

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, доцент
завідувач кафедри теорії держави та права

Національної академії внутрішніх справ,

Максим ПЕНДЮРА

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

«Домашнє насильство завдає набагато більше болю, ніж видимі ознаки синців та рубців. Руйнівно, коли зловживає хтось, кого ти любиш, і думаєш, що він любить тебе».

Дайан Файнштейн

За даними ООН, кожен день у всьому світі від рук партнера чи когось із членів родини гинуть 138 жінок. Україна навіть до повномасштабного вторгнення була однією із країн, де рівень домашнього насилля в сім'ях залишався критично високим, а після початку війни цей показник ще більш погіршився, так як психологічний стан осіб через різноманітні військові тригери зазнав значних змін.

За інформацією, яка була зібрана Одеською приймальною УГСПЛ та відділу статистики і звернень щодо домашнього насильства, серед відділів Національної поліції Одеської області за період з 01.01.2021 по 12.12.2021 року Національною поліцією Одеської області було зареєстровано 4348 звернень щодо факту вчинення домашнього насильства, а за аналогічний проміжок часу 2022 року – 5031. Тобто на 500 випадків більше [1]. Це не одиничний випадок фіксування збільшеної кількості випадків застосування домашнього насильства, проаналізовано та виокремлено одну лише Одеську область для зручності сприйняття.

Законодавство України звертало увагу на проблему домашнього насильства ще до повномасштабного вторгнення, був прийнятий закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству», проводились численні заходи та акції, спрямовані протидіяти домашньому насиллю, відповідно до підпункту 3 пункту 1 ст. 1 Закону України визначає

«домашнє насильство» як діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [2].

До того ж, Україна у минулому році ратифікувала Стамбульську конвенцію, яка, попри деякі дискусійні положення, покликана захищати, запобігати та протидіяти насильству стосовно жінок та будь-якому насильству, в принципі. Конвенція у своїх принципах говорить нам про те, що права та інтереси потерпілих від насильства мають бути в центрі уваги, незалежно від того, які події вирують у державі [3]. Втім, незважаючи на те, що Україна ратифікувала Конвенцію у минулому році, важливі концепції, передбачені нею, не використовуються в Україні. Наприклад, працівники поліції в протоколах про вчинення кримінального чи адміністративного правопорушення не виокремлюють дітей як свідків, хоча це прямо передбачено Стамбульською Конвенцією, що зумовлює те, що дитина не набуває статусу потерпілого, навіть коли застає на власні очі вчинення домашнього насильства відносно членів її родини.

Необхідно відзначити, що додатковим фактором, який аж ніяк не послаблює кількість вчинених правопорушень відносно громадян, в тому числі кількість випадків домашнього насильства – є війна. Екстремальні та небезпечні ситуації дуже загострюють почуття та проблеми людей, які були невирішені і до цього. Варто відзначити, що людям, які страждають від цього явища зараз – важче знайти вихід із цієї ситуації, оскільки вони часто обмежені у пересуванні або знаходяться на територіях, де ефективно не працюють поліція, суди та інші правоохоронні органи.

Опираючись на дослідження керівниці-аналитикині міжнародної правозахисної організації “La Strada Україна” Дарії Пильо [4], з початку війни кількість дзвінків на гарячу лінію із протидії домашньому насильству суттєво зменшилась, на гарячу лінію надійшло на 56% менше дзвінків, ніж у 2021 році. Втім, є підстави резюмувати, що випадків домашнього насильства дедалі збільшилося, оскільки під час війни є факт нівелювання власних проблем. Стійке враження, що твоя проблема «не на часі» змушує потерпілих від

домашнього насильства приховувати свою проблему та не звертатись до компетентних органів.

Відповідно до звіту аналітичного центру ЮрФем «Домашнє насильство в Україні: реагування в умовах війни»[5] у період за перше півріччя війни, як уже говорилось, зафіксовано на 56% менше кримінальних проваджень в фактах домашнього насильства, наведена статистика дозволяє висловити припущення, що люди звертаються за допомогою рідше не через ефективні превентивні дії держави, а через різноманітні перешкоди, що зумовлені війною.

Якщо казати про відповідальність кривдників в умовах воєнного стану, то слід процитувати наступне: «Незалежно від своїх проявів, насильство впливає на психологічний та емоційний стан людини, який в умовах війни є більш вразливим. Відповідальність за статтею 126-1 Кримінального Кодексу України стосовно домашнього насилля у період дії воєнного стану не зазнала змін: громадські роботи на строк від 150 до 240 годин; арешт на строк до шести місяців; обмеження волі на строк до п'яти років або позбавлення волі на строк до двох років. Проте все ж є одна особливість застосування цієї статті саме в умовах воєнного стану. Річ у тім, що вчинення особою будь-якого виду насильства з використанням умов воєнного стану виступає обтяжувальною обставиною. Тобто суд має право призначити суворіше покарання і воно буде наближеним до максимальної межі, передбаченої санкцією відповідної статті КК України» [6, ст. 5]. На жаль, дані санкції не перешкоджають вчиняти домашнє насильство, тому вважаємо за необхідне змінити розмір та вид покарання.

Незважаючи на європейські стандарти, до яких ми прагнемо в рамках європейської інтеграції нашої країни, досі поширена практика, яка походить із Радянського Союзу і передалась нам у спадок. Її суть полягає в тому, що суди дуже часто ототожнюють домашнє насильство як конфлікт між батьками, це призводить до того, що справи закривають у зв'язку з відсутністю складу адміністративного чи кримінального правопорушення, також частішає практика коли суди витребують докази притягнення винного за насильство до відповідальності за фактом вчинення домашнього насильства, а сам факт звернення жінки або чоловіка до правоохоронних органів не беруть до уваги, оскільки процесуальним правом України це не відноситься до самостійних доказів вчинення насильства.

Ще потрібно звернути увагу на психологічний стан осіб в умовах сьогодення, все змінилось, трагічні наслідки війни ми можемо бачити кожен день, усі новини в наших менеджерах заповнені інформаційним напливом воєнних злочинів, бачимо як не тимчасово

окупованих територіях знушаються з осіб, приносять їм біль, а це все травми на все життя. Тому нам потрібно кожен день думати над тим, як боротися із даною проблематикою.

До речі, незважаючи на, здавалось би, розгалужену систему нормативних актів проблема домашнього насильства в Україні залишається актуальною та вимагає ретельної уваги з боку державних органів та суспільства.

Наведені статистичні дані та дослідження відзначають, що є необхідність подальшого удосконалення протидії цьому явищу. Одне із можливих рішень для скорочення проблеми домашнього насильства є реформування нормативних актів у цій галузі, більш чітко та зрозуміле законодавче оформлення.

Несвідоме реагування на власні проблеми, обумовлені війною та важкими соціально-економічними умовами підтримують та загострюють проблему домашнього насильства, це підкреслює важливість надання психологічної та соціальної допомоги та підтримки потерпілим, а також невідкладної реакції правоохоронних органів та судової системи на випадки насильства. Дуже важко цей аспект контролюється на прифронтових та тимчасово-окупованих територіях, неможливо навіть чітко дослідити, який відсоток населення страждає від домашнього насильства на цих територіях.

Попри прийняття внутрішнього законодавства та ратифікацію міжнародних конвенцій, важливо визнати, що ефективна протидія домашньому насильству вимагає комплексного різнобічного підходу та співпраці між різними галузями влади, правозахисними організаціями, як локального, так і міжнародного рівня та громадськістю. Невідкладні заходи щодо удосконалення правозахисного механізму та підвищення обізнаності суспільства про потерпілих внаслідок домашнього насильства сприятимуть покращенню ситуації та зменшенню кількості випадків цього явища в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Моніторинг національної судової практики розгляду судами кримінальних, цивільних справ і справ про адміністративні правопорушення. Комітет виборців України. URL: http://cvu.od.ua/ua/announce/domashnye-nasilstvo-pid-chas-viyini-na-odeschini-fiksuyetsya-bilshe-vipadkiv-nij-ranishe_1429/?fbclid=IwAR00xNgOfc6r4EVIHem1E0DoeSnwZAsATA4er8s6v8wohpJNri6I4FO2wkU (дата звернення: 29.11.2023).

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 29.11.2023).

3. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами: Закон України від 20.06.2022 р. № 2319-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-20#Text> (дата звернення: 29.11.2023).

4. Коли війна відбувається вдома. Що робити з домашнім насильством під час бойових дій. LIGA. URL: <https://www.liga.net/ua/society/articles/kogda-voyna-proishodit-doma-chno-delat-s-domashnim-nasiliem-vo-vremya-boevyih-deystviy> (дата звернення: 29.11.2023).

5. Звіт “Домашнє насильство в Україні: реагування в умовах війни (I півріччя 2022 року)” підготовлений Аналітичним центром ЮрФем за фінансової підтримки Ради Європи (проект Ради Європи «Боротьба з насильством стосовно жінок в Україні») (дата звернення: 29.11.2023).

6. Alliance for Public Health. URL: <https://aph.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/Domestic-Violence.pdf> (дата звернення: 29.11.2023).

Тетяна СМІЛЯНЕЦЬ,

аспірант 2 року навчання
кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ

Олена КУДЕРМІНА

ТЕЛЕФОННА МАНІПУЛЯЦІЯ, ЯК МЕТОД ВПЛИВУ НА ЮНАЦТВО

Телефонна маніпуляція, або маніпуляція через телефон, може відноситися до різних аспектів впливу на людей за допомогою телефонних засобів зв'язку. Маніпуляція є універсальним видом людської активності, конструктивність якої можна оцінити за кінцевим набувачем вигоди [1]. Включати у себе маніпуляція може наступні методи та інструменти (інструменти маніпулювання –це ідеї, прийоми,